

Jørgen Staunings prædiken ved andagts- og bededagen i anledning af nedbrændingen af Christiansborg

Taler

Jørgen Stauning
Sognepræst

Dato

30. marts 1794

Sted

Maribo Kirke

Omstændigheder**Prædikentekst:**

Esajas bog kapitel 43, vers 1-3

- 1 Men nu siger Herren – Israels Hellige, din Befrier.

Christne og Medborgere!

- 5 Med dette dobbelte Hædersnavn tiltaler jeg eder alle, mine her forsamlede Tilhørere, ved Begyndelsen af en Tale, der har baade Christeligt Sindelags og Borgerdyds Befordring til Hensigt, ved en Leilighed, hvor jeg søger at udvise og opflamme eders Hierter af – underholde og bevare i dem Følelser, der ere den ædle Borger ikke mindre værdige, end den gode Christen, - Følelser, der ere
10 uadskillige, og maa stedse læknes i Forbindelse med hverandre som Moder og Datter; hvor var god Borger, som ikke og var god Christen?

- Og hvo tør rose sig af Christendom, som ikke vedkiende sig, ei udøvede de hæderfulde Borgerpligter? - Jeg taler ikke allene som Religionslærer, som den,
15 der efter mit Embede i Staten har det vigtige Kald at undervise i Religionens hellige, til Dyd ledende, Hierterne med Trøst og Glæde udvidende Sandheder, men jeg taler og som Medborger, som den, der nyder fellede Fordele med eder i og af en velbestyret Stat, hvis vigtigste Pligt det maa være at anvise de mueligt bedste Midler, hvorved vi blive til saadan Stats Velgierninger og Fordele baade
20 værdige og beqvemme.

Det tillades mig da ved saadan Leilighed, ei allene at være Religionens, men og Statens Tolk, Regieringens til Folket, og Folkets til Regieringen.

I hvilken Hensigt vi i Dag forsamledes, hvad vor Andagt og Gudstieneste især har til Formaal, vide De. Hvad for et uventet Vanhæld har formøket vor blide Lykkes Himmel, som hidtil tilsmilede os Fred, Glæde, Frihed, Roe; hvad vort elskte Kongehuus har lidt af Bængstelse, Uroe, Tab af Beqvemmeligheder og
30 Kostbarheder, er bekiendt. Det pragtfulde, kostbare Christiansborg er nu kun en Steenhob, ved den den 26de Februar sidst deri opkomme ulykkelige Ildebrand bleven, tilligemed Kostbarheder af Millioners Værdie, i mindre end 7 Timer Luers Bytte. Denne Tildragelse har fængslet vor Opmærksomhed, vort Sind, vore Tanker, vore Sandser. Gode Christnes, tænkende Borgeres Følelser
35 opflammedes. Snart hævdede sig vor Tanke til Himmelen, og vi følede en Gud, som er mægtig, viis og god, følede Gud og – skielvede, nei! -- tilbade hans Viisdom, frydedes i hans Godhed; snart sammenknyttedes Hierterne af Veemod og medfølede Sorg over denne rædsomme Tildragelses gyselige Følger, snart udvidedes de af Glæde over de for os dyrebareste Personers Frelse, over den ved
40 den Almægtiges Hielp afværgede større Ødelæggelse; snart følede vi med hændrende Bifald vore ædle Medborgeres Hengivenhed for Kongehuuset, snart følede vi ædel Efterlignelseslyst og Drivt at lægge den for Dagen paa den Maade, som for os efter vor Stilling og Omstændigheder var muelig. -- Saaledes følede vi hidtil hver for sig, vi yttrede vore Følelser, den ene for den anden, vi talede
45 derom i vore private Selskaber og Sammenkomster.

I Dag bevidne vi disse Følelser offentligen for Alseeren og Hiertekienderen i vor fælleds gudstienstlig Forsamling. Saa redeligt, som for hans Øine, der udgransker hver Tanke, ville vi yttre dem, ville vi tale om dem.

50 Vi ville yttre dem, som Beviser, at vi fortiene Hædersnavnene af gode Christne og Borgere. Jeg vil udvikle disse Følelser for eder i Dag, ikke for først nu at gjøre eder bekiendt med dem, -- eders Hierter ere allerede gennemtrængte af dem – men for at gjøre dem mere levende, stærkere opflamme dem, understøtte dem
55 ved Religionenes og Naturens Bud, gjøre dem mere indtrykkelige paa Hierterne, underholde den Ild, det glødede, og gjøre Følelserne frugtbringende i gavnrig og værdig Daad i vort hele Forhold herefter.

Jeg gaaer ud fra almindelige Følelser ved egen eller Medborgeres Nød og Frelse i
60 den til de særdeles Følelser, der bør besiele os, som gode Christne og Borgere ved den sørgelige Tildragelse, Dagens Andagt har Hensigt paa. Ved Forestillingen om de første ville I forud føle eder mindede om de sidste, baade under Trængslen og Frelsen, indtil jeg ved Betragtningens Slutning lægger eder disse

65 nærmere paa Hiertet.

Laaner mig da, mine Christne og ædle Medborgere! Eders Opmærksomhed, følger mig i denne Orden, imedens jeg under guddommelig Bistand forestiller:

70 “Den gode Christens og ædle Borgers Følelser ved egne eller Medborgeres ligesaa mærkelige Trængsler, som mærkelige Frelse fra dem.”

Kun en kort Oversigt over Texten behøves, for at indsee dens rette Hovedgienstand, som Grundlaget for vore Betragtninger. Den har nemlig
75 Hensigt paa det israelitiske Folks Trængsler i den babyloniske Udlændighed, fra hvilke Herren, talende ved Propheten, naaderig forjetter det vældig og veldædig Befrielse, uden at de skulle have Følger til dets ganske Undergang og Fordærvelse.

80 Han vil udfrie de fortrængte, som et Folk, hvilket han ligesom selv havde dannet til et særskilt Folk, og endnu vedkiendte sig, som sit Folk – jeg skabde dig – jeg dannede dig – frygt ikke, jeg udløser dig – du er min. Propheten taler i det foregaaende Kap. 42, 18-20 om en vis Herrens Tiener, hvis Blindhed eftertrykkeligen foreholdes den. Denne Tiener er neppe en enkelt Person, som
85 den, der beskrives v. 1-9 og siden igien kommer for Kap. 49, og efter Beskrivelsen kan ikke være nogen anden, end Jesus Christus, imellem hvilken og Cyrus, imellem hiins velgiørende Virkninger, og dennes Indflydelse paa Jødernes Befrielse af den babyloniske Trængsel Propheten i nogle Kapitler deler sin Tale. Men førstnævnte Tiener er rimeligen et heelt Folk, det israelitiske, det
90 Folk, Propheten v. 22 kiendeligen bliver ved at beskrive, som “et udplyndret og afklædt Folk, fanget og besnæret i Hulerne, skiult i Fængslerne, et Folk, som er blevet til Rov.”

Dette Folk taler Propheten til under dets trykkende Trængsler, og forsikrer at
95 Herren endnu elskde det, - vel ikke for dets Dyds Skyld – men for sin egen Sandheds Skyld, for at opfylde de Abraham givne Forjettelser, og for de Øiemærker, han vilde udføre ved det, for at gøre sin Lov herlig, vedligeholde ved det sin aabenbarede Religion, og give Anledning til, at hans Navn overalt bliver priset (v. 21.) Disse frydende Udsigter i glad Fremtid bliver Propheten
100 endnu i Texten ved at aabne for den trykte Nation, og at stille dens tilkommende Befrielse i Billeder saa nær under Øjet, som om den allerede var der.

105 Han forlod nyeligen Kap. 42, 25 et frygteligt Maleri over dette Folks Trængsler, men nu, til en anden Tid, i de kommende Dage giver han det Udsigter til vist Haab om dets Befrielse, at dets Undergang ikke er Øjemalet eller blier Følgen af dets Trængsler, som at det vel gik igiennem Floderne, men overskylledes ikke af dem – igiennem Ilden, men fortæredes ikke at den – et Haab, grundet paa
110 Guds aldrig skuffende Forjettelser, - saa siger Herren – paa hans Forhold til Folket, og dets til ham, - jeg dannede dig, kaldte dig ved Navn, du er min – og paa hans til dets Bedste allevegne Krafts – jeg er med dig. - Haabet gaar derefter i Opfyldelse, hvad der forjettes, skeer, da det babyloniske Rige blev undertvunget af Cyrus, Persernes tapre Fyrste, som gav Israeliterne Tilladelse at vende
115 uforhindrede tilbage til deres Fædreland: Det skulde være underligt, om Folket, saa haardt og tankeløst det end ofte var, ikke skulde have følet ved disse Forestillinger, ikke følet Gud og dem selv baade under Trængslerne, saa og ved de givne Udsigter i Frelsen fra dem.

120 Vink giver Propheten dem i det mindste dertil, ved at forestille hine, som dem med Undergang truende, - Floder, der kunne overskylle dem – Ild, der kunde fortære, og denne, Frelsen, som en Standsning ved Guds almægtige Kraft af hines rædsomme Følger, som Udløsning af deres rette Eiendomsherre fra uretmæssigt Aag.

125

Denne Oversigt over Texten fører os paa merkelige Trængsler, der kunne møde i Livet, paa Frelsen, der kan forventes fra dem af ham, som elsker Menneskene, og paa de Følelser, som efter Omstændighedernes Forskiellighed derved opkomme hos den gode Christen og ædle Borger. Og her er Grundlaget for vore
130 Betragtninger.

Trængsler ere saadanne Omstændigheder i vort Liv, der ligesom sammenknytte Sielen af Ængstelse, Frygt, Sorg, fordi de angribe vort Kiæreste, vore Gods, vort Velleynet, vor Frihed, vort Liv, bortsprede vore behageligste Forventelser,
135 tilintetgiøre vore med glade Udsigter udkastede Planer, male Skræk for Sandserne, og ved sandselige Fornemmelser overstrømme Sielen med Angest og Frygt.

De ere af en større Art, end Lidelser i Almindelighed, og de adskillige
140 Ubehageligheder, der møde i det daglige Liv. Tænke eder Mennesker, som ere stedte imellem Ildsluer, der paa eengang true baade deres Liv og alle deres

Eiendomme, uden Udsigter i Redning: tænker eder dem, der paa det oprørte Hav omtumles, og fra Klippehøiden af de optaarnede Bølger nedstyrtes i en uafseelig Afgrund, skielvende, som i sidste Aandedræt for hver Bølge, som en Morderengel: tænker eder Mennesket henslæbt af hiin Barbar under trykkende Lænker til de skumle Fængsler, til det grumme Slaverie. Tænker eder ved Siden heraf En paa Sygeleiet, en anden i Armod og trykkende Omstændigheder, andre under de flere Bekymringer i Livet; hist ere Trængsler, her Lidelser.

150

Af første Art ere de Omstændigheder, i hvilke Texten stiller det israelitiske Folk. De forestilles under Billeder af Vand og Ildm der hos de hellige Skribentere ere Afbildninger paa store Trængsler, som bebude nær forestaande Dødsfare. David beskriver en Trængsel af grumme og overmægtige Fiender, der truede hans Folk med Ødelæggelse og han kalder der, "Vandene havde druknet os, en Strøm havde betaget os vor Aande, naar Herren ikke havde været med os.)

155

At Herren tilskikker de Ugudelige store Trængsler, udtrykkes ved: "han lader regne over dem Ild.") Vi erindre os, at Propheten sigter til det babyloniske Fangenskab, der for Folket var en haard trykkende Trængsel. Slige Trængler, endskiønt de, Forsynet være lovet, ikke ere saa hyppige, som de almindelige Lidelser, da de ellers ville anrette større Ødelæggelser, end Guds viise og kierlige Hensigter med Verden maatte tillade, møde dog undertiden baade enkelte Mennesker og hele Folk. Snart sees de langt fra imøde, snart stilles de nærmere under Øinene, snart indtræffe de ogsaa hist og her.

165

Det israelitiske Folks Fangenskab var en Trængsel, Moses havde viist det i fiernere Afstand, naar de afvigede fra deres Guds Pagt, de senere Propheter stillet dem det nærmere under Øine, og tilsidst indtraf det, og Folket geraadede deri, - det gaar igiennem Vandene, det gaar igiennem Ilden. Den, der værner sig til at tænke over Tingenes Sammenhæng og Følger, vil og forestille sig slige Trængsler, som muelige, da de kunne blive Følger af vore Forbindelser, af vore indskrænkede Kræfter, vore Lidenskaber, vor Uforsigtighed, af andres Uforstand og Ondskab, af Naturkræfternes ordentlige Virkninger.

175

Et ondt Naboeskab i større eller mindre Omfang, hist en blussende Hevn, her de tøilesløse Begierligheder, hvor snart antændt den Ild der opsluger vore Eiendomme, oppustet den Krig, der er alle Trængselers frugtbare Moder, føre til de Laster, der styrte i Fordærvelse. Hist under Asken ulmer maaskee den halvdøde Gnist, som Uforsigtigheden skiødesløst henkastede, og for hvis

180

udbredte Flammer vore Eiendomme bleve et Offer. Fra hiin graanede Skye
udbrister maaske den Storm, der begraver hiin flydende Boelig emd sine sikre
Indvaanere i Havets Afgrund.

185

Saaledes tænker Forskeren, og seer slige trykkende, qvælende, dræbende Optrin
imøde. Han hører om dem, erfarer dem i Kredse uden for sig, seer sine
ulykkelige Medmennesker ængstes og trænges af dem, og nu stiller han sig dem
allerede nærmere under Øine, og tænker, slige Trængsler kunne og møde dig,
190 møde enhver efter de Forbindelser, han staaer i den Kreds, der omgiver ham, og
det Sindelag, han og andre besieles af. - Ja vist nok ere Trængsler ikke allene
tænkelige, men de blive ogsaa ofte virkelige. At ophøie sig ganske over dem, blev
ingen Dødeliges Lod. Den Fromme og den Lastefulde erfare dem ofte begge.

195

Dyd og god Samvittighed udruster vel hiin med en Frimodighed, en Tillid til
den usynlige Hielper, som formindsker Bængstelsen, naar derimod
Bevidstheden af Lasterne gjør, at denne maae synke under Vægten af sin
trykkende Byrde; men Mennesket bliver dog tilbage hos dem begge. Den Rige
og den Fattige, den Fornemme og den Ringe, hvilke begge Herren gjorde, møde
200 ogsaa ofte heri hinanden, da begge deres Skiebner staae under det samme
Forsyns vise Bestyrelse. Rigdom, Velstand og Høihed kan vel undertiden
forebygge, undertiden formindske Livets almindelige Lidelser, vel ogsaa gjøre
hine Trængsler mindre bængstende, men ikke ganske udelukke dem.

205

Palladserne kunne ligesaa vel blive Ofre for Luerne, som Hytterne. Fyrster have
og deres Forfølgere og Fiender, som Folket sine. Dødsangest, dræbende Frygt,
Bekymringer finde ligesaa vel Vei til den Fornemmeres, som til den Ringeres
Barm.

210

Men endskiønt Trængsler kunne møde, møde enhver efter Omstændighedernes
Medfør, saa kan der dog i nogles Trængsler findes noget særskilt, som udmærker
dem fra andres, enten i Henseende til Personernes, eller i Henseende til
Trængslernes Beskaffenhed. Ikke skal de Personers moralske Karakter og
Forhold, som slige Trængsler møde, altid være det, som gjør os disse mærkelige.

215

Tit kiende vi lidet til den hele Omfang af deres moralske Karakter, den, der
viser sig for os fra mange gode Sider, kan dog have een eller anden slem og
umoralsk Side, som er bleven os forborgen; en anden, der er bleven os bekiendt
som lastfuld, ja selv Misdæderen i Fængslet, mangler ikke gode Egenskaber, som
ere blevene os ubekiendte. Erfarenhed kan tit have lært os, hvor lidet Menneskers

bekiendte moralske Karakter svarer til deres borgerlige Forfatning, at den os bekiende Fromme undertiden findes i Trængsler, naar den Lastefulde lever i Velstand.

225 Saa lidet vi fra nogens borgerlige Velstand kunne slutte til hans Fromhed og Dyd, saalidet kunne vi fra hans Trængsler slutte til besynderlig Ugudelighed. Vi sige ikke: den Mand er særdeles from og dydig, fordi han er borgerligen lykkelig; men vi bør heller ikke sige: den Mand er lastefuld, fordi der møde ham adskillige Trængsler og Uhæld; og hvorfor? Fordi Erfarenhed modsiger det, og Skrivten
230 lærer os, at Gud efter sit vise Raad bestyrer disse uden Hensigt til, at de skulle være Straf for Ugudelighed.

Saaledes vil vor vise Religionslærer Jesus at vi skulle tænke. Ved tilbragt Efterretning om de Galilæer, hvis Blod Pilatus havde blandet med deres Ofre,
235 gør han denne Erindring: “mene I, at disse Galilæer vare Syndere frem for alle andre Galilæer, fordi de maatte lide dette? Nei siger jeg eder.”)

Det er da i sig selv ligesaa mærkeligt, at Trængsler møde den Ugudelige, som at de møde den Fromme, og omvendt, da de naturlige Aarsager kunne være de
240 samme og Guds Bestyrelse kan havde de samme vise og gavnende Hensigter for begge. Altsaa fra den Side skulle nogle Menneskers Trængsler ikke saa meget fængsle vor Opmærksomhed; men der kan i deres borgerlige Stilling, i deres Forbindelser med, og Forhold til andre, i Trængslernes Beskaffenhed og Følger, og de flere saadanne Omstændigheder vel ofte findes noget, som maae gjøre os
245 nogle Trængsler for nogle Personer mere paafaldende og mærkelige, end ellers.

Det jødiske Folks Fangenskab tænk blot i Forbindelse med dets øvrige Omstændigheder og Beskaffenhed maa stedse være os mærkeligt. Dette Folk havde Gud ligesom afskilt fra Jordens øvrige Slægter, tilstaaet det saa mange
250 Fortrin for andre, saa faderligen ledet det ved Love og Indretninger med Hensyn paa dets Forfatning, gjort saa mange Undergierninger for dets Skyld, virket saa meget til dets Bedste, styret saa mange Begivenheder til Fordeel for det: - at tænke os saadant Folk i en Trængsel saa ydmygende, saa fornedrende, saa trykkende som denne, at blive Udlændinge iblandt et Folk, som ikke kiendte
255 den ene sande Gud, at udjages fra deres Fædreneland, deres Ejendomme, deres Altere, som et frit Folk at underkastes Despoternes Lænker - maa vel være for os noget, der udmærker os denne Trængsel; saameget desmere, som den er det Modsatte til Forsynets forrige Velgierninger, synes at tilintetgiøre Guds Planer

260 og Hensigter med dette Folk, mørkne dets store glade Udsigter, og bringe de det
givne Forjettelser i evig Forglemmelse. Virkeligen forekom det ogsaa saaledes
Propheterne og de Nationens ædle Patrioter, som betragtede dette Fangenskab,
taledede derom, eller besang det, indtil de med prophetisk Blik saae ind i de
velgiørende Hensigter, hvorfor Gud tillod det, og øinede langt borte den
265 Frelse, der i Forsynets Plan var det bestemt, og ved dets allevegne virkende Kraft
skulde bevirkes.

-Saaledes ere ogsaa, under forandrede Omstændigheder, nogle Personers
Trængsler mærkelige frem for andres. Da ere de mærkelige, naar de ere
270 overordentligen store og rædsomme, afvige meget fra det sædvanlige ved
saadanne Optrin, røre stærk de menneskelige Sandser og Fornemmelser, virke
heftigen paa de menneskelige Gemytter, baade deres, som Trængslerne ramme,
og deres, som ere Tilskuere, angribe vigtige Tingm true med ødelæggende
Fordærvelser rundt omkring, udtrække deres rædsomme Følger til mange andre,
275 ofte til ufødt, ofte til sildigste Efterslægt. - Da ere de mærkelige, naar de
overfalde uformodentligen midt i den tryggeste Roe, midt i den meest
glimrende Velstand, naar Aarsager dertil ei kunde formodes, ei tænkes, naar al
muelig menneskelig Klogskab og Forsigtighed var brugt for at forebygge dem,
eller naar vil en Aarsag formodes, dog ikke indsees, hvorledes den har kunnet
280 virke saa rædsomme Følger.

Jo uformodentligere noget ubehageligt møder os, jo mindre forberedte vi ere
derpaa, desto større og mærkeligere bliver det os, desto stærkere rører det. Da ere
Trængslerne mærkelige, naar de møde saadanne Personer, som hidtil syntes at
285 være Himlens Yndlinger, udmærkede Formaale for Forsynets veldædige
Bestyrelse og Virksomhed til Bedste for dem, til deres Glæde, Roe og
Betryggelse, og have været overøste med utallige Velgierninger af allehaande
Arter. Jo mere afskikkende Trængslerne ere imod de forrige udmærkede
Velgierninger, jo merkeligere blive hine ved Siden af disse.

290 Her kunde man fristes til at spørge med hiin Gideon: “er Herren med os,
hvorfor have disse Ting rammer os?) De ere mærkelige de ramme saadanne
Personer, som ere særdeles vigtige for andre formedelst deres Inflydelse paa deres
timelige og aandelige Lyksalighed, saadanne, som Forsynet af Menneskehoben
295 just har udvalgt og bestemt til saa store, vigtige og gavnrige Hensigter at
befordre. Naar Trængsler og Farer overfalde saadanne Personer, saa rystes det
Selskabs Lyksaligheds Grundvold, for hvilket de stode, som Styrere og

Velfærdsbefordrere. Vi kunne ikke tænke os de ravende Grundstøtter for
300 ethvert større eller mindre Selskabs Lyksalighed at trues med Fald, uden at
henrette vor Opmærksomhed paa saadanne Tildragelser.

Hiin for sine Børns Vel omhyggelige Fader, hiin gavnrige Borger, hiin
virksomme Lærde, og den jeg først skulde have nævnet, hiin for almindelig
305 Folkelyksalighed sig ivrigt bestræbende Fyrste; - disse er Støtter for selskabelig
Lyksalighed, dog synes Skiebnen at glemme der; en Trængsel nærmer sig, truer
at berøve os dem, den kolde Skræk giennemløber hver Aare, vi staae stille, vi
forbauses, vi finde Trængselen mærkelig i Forbindelse med Personen. Kaster,
mine Venner, ved Historiens Lys et Blik tilbage paa det Folk, og dets Trængsler,
310 Propheten i Texten sigter til, og finder der Exemplet paa mærkelige Trængsler.

Og at gjøre eder dem beskuelige af Dagens sørgelige Historie, saa stiller eder i
Tankerne hen ved Foden af Christiansborgs Ruiner, tænker eder den Trængsel
de bære Vidne om, hvor rædsom, rørende for hver som saae og følte, hvor
315 uventet pludseligen overfaldende, med hvor megen fare forbunden for den
Kongeslægt, Forsynet hidtil saa naadigen vaagede over, hvor stærkt rystende de
Grundstøtter, paa hvilke Tvillingeringernes Lyksalighed og Efterslægtens Haab
hvilede; tænker eder disse og de flere saadanne Omstændigheder ved denne
Tildralgese, og findes Trængselen under den høist mærkelig.

320 Ja mærkelig maa vi mine Tilhørere finde den, for at opvækkes til
Opmærksomhed paa den, opvækkes til Opmærksomhed, for at føle, hvad vi bør
føle ved dette og slige Oprin. Angabe vi dem tankeløse, saa blive vi og tankeløse
ved den Viisdom, der bestyrede dem, den Godhed, der ledede dem til de bedste
325 Øiemærker, og den Frelse, der viiste sig saa herlig i dem, eller vor
Opmærksomhed taber sig i lutter Veemodsklager, Misfornøielse med den
menneskelige Lod, og Knurren imod Forsynets Førelser.

Nei ikke saa, mine Christne! Lader os ikke henfalde til Mismodighed, i det vi
330 staae som opmærksomme Tilskuere af de mærkelige Trængsler, der kunne møde
os eller vore Medbrødre. Vi have en Gud, som Hielper, denne er den
beroligende Trøst vi sette ved Siden af hine. Opmuntrer eder hermed,
mismodige Hierter, og henvender nu eders Opmærksomhed paa Guds herlige
Frelse paa Nødens Dag, for sit Folk. Hidtil opholdt Betragtningen eder maaskee
335 med lutter mismodige Tanker.

I saae den menneskelige Lod, og skielvede, som Mennesker lige Vilkaar
undergivne med andre; men fatter Mod, seer et Lys i Mørket, en Frelse i
340 Trængsler. Haver jeg ført eder, ligesom Moses Israeliterne til det røde Hav med
Fienderne bag efter uden Udsigter i Redning, saa siger jeg nu, som han til dem:
“staaer og seer Herrens Frelse, som han skal gjøre eder paa Trængselens Dag,”))

Denne Frelse lader, efter Texten, dem, der ere komne i Floderne, dog ikke
345 overskyldes af dem, lader dem, som gaae igiennem Ilden dog ikke fortæres af den.
Saa var det stedse Guds Viis, at lade Nød og Frelsen følges ad, forudsagde han
hiin, saa forjettede han og denne, tilskikkede han hiin, saa beskikkede han og
denne. Begge, baade den onde (Nødens) og den gode (Frelsens) Dag, gjorde
Herren, siger Salomon.

350 Men mærker, hvordan Frelse Herren lover sit Folk; ikke den, at ingen Trængsler
skulde have Sted, der kommer en Tid, naar de skulle gaae igiennem Floderne,
deres Vei, og Guds Vei med dem fører derhen, naturlige Aarsager medfører det,
Guds Viisdom, der kiender det, som Middel til gode Øiemærker, vil have det og
355 vælger det: ikke den Frelse lover Herren dem, at Trængslerne, i hvilke de nu vare
komne, ingen Ubehageligheder for dem skulde medføre, de erfarede dem under
deres adskillige Fangenskaber.

Gud standser ikke naturlige Aarsagers ordentlige Virkninger. Den, der venter
360 saadan Frelese, vil, at den samme Gud, som er Naturens Skaber og Opholder,
tillige skal være Naturens Forstyrrer og forlanger Modsigelser. At Gud
undertiden har virket paa saadan Maade i den menneskelige Fornufts Barndom,
berettiger os ikke til at vente det samme under forandrede Omstændigheder. -
Men deri bestaaer Frelsen i Trængslerne, at Gud styrer dem saaledes, sætter dem
365 saadanne Grændser, at af dem ikke flyde alle de ubehagelige Følger, som ellers
maatte flyde deraf; At Mennesker vel bestedes i Trængsler, men ikke undergaae i
dem; Floderne omgive vel, men ikke drukne, Ilden kan vel brænde, men ikke
forbrænde dem. - Deri bestaaer Frelsen, at Gud formindsker de ubehagelige
Følger af Trængslerne, og gjør de uundgaaelige taaleligere og lettere, end de
370 ordentligen kunne formodes at skulle blive, ligesom Israeliterne i deres
Fangenskab havde det bedre, end det kunde ventes hos fremmede Nationer, saa
at endog mange tilsidst kun havde liden Lyst til at forlade det.

-- Deri bestaaer Frelsen, at Gud ved sit Forsyn bereder Midler, hvorved det
375 under Trængslerne lidte Tab kan oprettes, som det gik med det jødiske Folk, der

efter dets Tilbagevendelse til Fædrelandet snart opnaaede den Grad af Lyksalighed og Vellevnet, at det ved en offentlig Fest tilstod, at Gud havde glædet det med en stor Glæde.) - Deri bestaaer Frelsen, at Gud af Trængsler
380 udleder herlige Følger til Bedste baade for de Lidende, saa og for andre omkring dem og i Forbindelse med dem, saadanne som Følgerne vare af Israeliternes Fangenskab til deres egen Forbedring, og til at sætte dem i Stand til at blive det Folk, fra hvilket Verdens Lys og Nationers Salighed skulde udgaae. Hvilke Følger, naar vi altid kunde oversee dem, og de beregnes efter deres Forhold til
385 Trængslernes Ubehageligheder, ofte skulle befindes at have Overvægten over disse.

De syntes vel, som Paulus siger, da de vare forhaanden, ikke at være til Glæde med til Bedrøvelse, dog siden efter giengielde de med Følger, som høre til
390 Lyksalighed og Retskaffenhed.) Endeligen bestaaer Frelsen deri, at Herren forløser og er Befrieren: Disse tvende Ord ere i Prophetens Sprog ikke eenstydige. Det første bemærker at fordre sin Eiendom tilbage, som med Uret er kommen i andens Vold. Det andet beskriver saadan en, som uddrager nogen af en Klemme, et indknebet Rum, som han er kommen i, eller af en eller anden
395 ængstende Forlegenhed. Gud ansaae det israelitiske Folk for sin Eiendom, hvortil han havde en besynderlig Ret, du er min, siger han til det. Dets Bortførelse i Fangenskab er et Ran, begaaet imod ham af uretmæssige Erobrere.

Han taaler ikke, at hans Eiendom, hans Folk, længe bliver under fremmed
400 Herredømme, og i Voldsmænds Magt, han vil fordre det tilbage igien, jeg forløser dig. Han fuldbyrder sin Fordring, han uddrager det af det trange Fangenskab, hvori det af Voldsmænd var indsluttet, han udfører det af Babylon.

405 Cyrus, den godmodige Cyrus er i Guds Haand det Redskab der skal fordrive Voldsmændene, de uretmæssige Herrer, og tilbageleveere Gud sin tabte Ejendom.) I Trængsler, som overkomme Mennesker, især dem, som Gud synes besynderligen at have antaget sig, at have bestemt til store Hensigter, synes disse at være tabte for Gud, at være udrevne af hans Faderhaand, og Trængslerne at
410 have fraranet ham det, som var hans, og hørde under hans Beskiermelse og Varetægt, Ildsluerne at have i sin Magt, og Vandene at opsluge dem, som var berettiget til Naturens Herres Forsvar; spottende tilraabe eller sige nu hans Fiender: hvor er nu hans Gud?) eller som den Korsfæstedes Fiender: han forlod sig paa Gud, han frelse ham nu, om han har Lyst til ham. Men Gud vil vist føre

Rovet tilbage, han vil beskytte sin Arv og Eiendom, han skal vide Midler til at udfrie ham af Trængsler, og skulde han end blive et Rov for dem, han er derfor ikke tabt, den meest forstyrrende Trængsel formaaer dog ikke mere over ham, end at røve ham Gods eller Liv, men aldrig skal den røve ham den salige
420 Udødelighed. - O herlige Frelse paa Trængslernes Dag! At vente saadan Frelse er Christendom, er fornuftig Christendom, at vente den, er frydende, er velgiørende Haab.

Og vente den, med Vished vente den kunne vi fra og ved vor trofaste, mægtige,
425 ved sin Kraft allevegne virkende Gud og Fader, endskiønt ved Midler. Cyrus den mægtige Cyrus, er i Guds Haand Midlet til Frelse for Israeliterne, og for os bestyrer Gud den ved vore formaaende Venner og andre goddædige Mennesker. Den Alvise virker ikke umiddelbar, hvor Naturens Kræfter og de menneskelige Evner under hans Bestyrelse og Medvirkning kunne bruges som tienlige til
430 Øiemærket.

Alligevel bliver Gud Hovedaarsagen, og maae derfor være den første i vore Tanker og Tilbedelse, ligesom han er den første i vor Frelse. Her i Texten nævner Propheten kun Herren, som Forløseren, siden kommer først Cyrus for,
435 som det udvortes Middel til Befrielsen, som den, Gud, den egentlige Befrier, havde bestemt til at opfylde al sin Velbehagelighed, som den, han tager ved sin høire Haand,) og styrer til det, han vil bruge, ham til. Mennesker, som række os villig Haand i vore Trængsler, som bidrage til vor Udfrielse, bør vi ære, takke, og vise os skiønsomme imod, med Tilbedelsen tilkommer Herren, som den første
440 Aarsag.

Og af ham, som saadan Aarsag kan vi sikkert vente Frelsen. Han har lovet den. Hans Ord opstiller Propheten til Forvisning om den Frelse, han giver Folket Udsigter i!" men nu siger Herren: " Seer det end for deres Øine langsomt ud
445 med Frelsen, synes end deres Tilstand ganske at udelukke Haabet, det skal være dem nok, at Herren siger det.

For ham er dette Nu en Frelsetid, som han har besluttet, og hos ham er Beslutning og Fuldbgyrdelse eet; han har udseet Midlet, og Viisdommen feilede
450 aldrig i at vælge det tilstrækkelige. Vi have ogsaa saadant Nu at vente, i hvilket Frelsen efter Guds Forjættelser beredes os; han vil frelse os i vor Nød,) vil udfrie og herliggøre os,) vil ingenlunde lade os i Stikken paa Nødens Dag eller forlade os.) Guds Forjættelser, som aldrig skuffe, gielde derfor i vore Trængsler mere

455 hos os, end hvad disse Storhed, vore uvisse Udsigter til Frelsens Muelighed,
Midlernes tilsyneladende Utilstrækkelighed kunde indgyde os af Mismodighed
og Tvivl.

Vor Forvisning voxer ved Overbeviisning om vor trofaste Hielpers Alting
460 formaaende og allevegne virkende Kraft. Mennesker love ofte deres ulykkelige
Brødre mere, end de kunne holde. Undertiden ere de for langt borte til at kunne
virke med Held, undertiden ere Trængslerne større end deres Evner; de have
ikke alt det i deres Magt, som de ville anvende til deres Løvters Opfyldelse;
Haanden er ikke saa mægtig, som Hiertet varmt. Men Gud er midt i
465 Trængslerne hos os. Denne Tanke: "jeg er hos dig, naar du gaer igiennem
Vandene," skal styrke Folkets Tillid paa den forjettede Frelse. Gud er hos os,
han er ingensteds langt borte fra os, allevegne kan han virke med sin Kraft, og
den Kraft kan opbyde alt hvad hans Viisdom kiender fornødent, og hans
Godhed vil bruge, som Midler til Frelse.

470 Endeligen bestyrkes vor Forvisning af egen og andre Erfaring. Det Folk, som
efter Texten forjettes Bistand i Trængsler, havde ofte tilforn havt herlige Prøver
deraf, nu i Egypten, nu i Fædrenelandet, nu i adskillige Udlændigheder,
Erindringen deraf skulde ikke andet, end kunne stadfæste for det Visheden af
475 den forjettede Frelse. Propheterne bringer Folket til den Ende jevnlig i
Erindring gamle Tildragelser, og opvække det til Efertanke derover.

Saaledes anfører selv vor Prophet strax efter Texten) Herrens Frelse for deres
Fædre ved det røde Hav, for at bestyrke deres Forvisning om den dem nu ogsaa
480 forjettede Frelse. Hvor ofte har Gud viist os i egen eller andres Nød, hvor
mægtig han er til Frelse! Kunne vi ikke mindes adskillige Tilfælde, hvor vi
øiensynligen maatte kiende Guds underlige Hielp? At tænke paa dem, rigtigen
anvende dem, hvor stort Indtryk maae det gjøre paa vore Hierter til Forvisning
om Guds mægtige Frelse i Trængslernes Tid.

485 Saa vis er den Frelse, der gaaer ved Siden af Trængslerne, saa vist kunne vi vente,
at, naar alt synes at arbeide imod os, naar vi have at kiempe imod Mennesker,
Skiebner, Naturens Elementer, og føle, hvor lidet vi formaae i denne
Omringelse, saa styrer et kierligt og virksomt Forsyn Alt, og, hvorledes det end
490 gaaer, arbejder dog vor usynlige Hielper med os frem til Frelsen paa den Tid og
Maade, som er meest overeenstemmende med hans Viisdom og vor Lyksalighed
i Forbindelse med det Hele.

495 Hvad mangler endnu denne Forestilling om Frelsen til at berolige os i
Trængslerne? Hvad er der i Trængslerne, som ængster og foruroliger, at der jo
ogsaa i den forjettede Frelse findes alt det Modsatte, som kan opmuntre og
berolige? Ere Trængslerne store, Frelsen er det ogsaa, og ofte større; ængste hine
vort beklemte Bryst, denne udvider det med Glæde og trøstefuldt Haab;
500 overfalde hine os uformodentligen, denne kommer ligeledes til os paa en Vej,
som vi ikke formodede, ved et Middel, som vi ikke øinede, paa en Tid, da
Udsigterne lovede os saa lidet: true hine vor Velfærd, denne kommer at sikre
den: ville hine røve os vore Støtter, vor Lyksaligheds Befordere, denne kommer
at bevare dem for os: nedbøie Frygt, Tvivl og Mismodighed os i hine,
505 Forvisningen om denne opliver os med Haab og Frimodighed.

- O nei! Den forjettede Frelse mangler intet til at berolige os under Trængslerne,
maatte vi selv kun intet mangle, som kan gjøre os beqvemme til at modtage
Frelsen og Beroligelsen deraf, maatte vi kun ikke mangle den Dyd og
510 Retskaffenhed, som gjør os behagelige for Gud, den Kierlighed, Hengivenhed
og Lydighed, hvorved vi komme i Samfund med ham, at vi med Sandhed med
ham, at vi med Sandhed og Tillid kunne kalde ham vor Gud, og efter hans Ord
faae hver for sig dette Vidnesbyrd af ham: du er min!

515 Thi vor Afvigelse fra Lighed med Gud, vor Fordærvelse ved herskende Laster
gør os uskikkede til den Frelse der er fra Gud, og berøver os den Trøst og Tillid,
hvilken allene de gode Børn kunne have til deres Fader.

Maatte vi kun ikke mangle Troen paa den, der er Grunden til al vor Opreisning,
520 Megleren Jesus Christus, ved hvilken vi have faaet Adgang til Gud, som vor
Fader,) den Troe, ved hvilken vi kunne træde frem med Frimodighed, faae
Barmhertighed, og finde Naade til betimelig Hielp!) O da først vil den visse
Forventelse af Guds Frelse kunne berolige i Trængslerne.

525 Ved Forestillingen om saadan Frelse i Trængslerne, tænker eder nu atter, mine
Venner, ind i Tildragelsen, som i Dag beskæftiger vore Tanker og vor Andagt.

Tænkde I eder ved Christiansborgs røgende Ruiner den rædsomste, den i alle
Henseender mærkeligste Trængsel, saa vender nu eders Tanker hen paa en
530 anden Side, fra hvilken Glæden opgaaer for hver ædel Statsborger, for hver
Fædrenelandsven, fra en Side, der gjør det tvivlsomt, enten vor Sorg eller vor

Glæde ved denne Tildragelse skal være størst, enten vi meest skulle beklage os ved Trængselen, eller meest fryde os i Frelse: vender nemlig eders Tanker hen til den dyrebare Kongeslægt, hører, erfarer, tænker eder det med rørende Glæde, hver af den er i Trængselen freslt, saaledes frelst, at ikke den mindste Skade er tilføie nogen af de for os saa dyrebare, af os saa inderligen elskede Personer: vender eder til Kongestaden, erfarer at ikke det mindste Huus, ikke den mindste Deel af noget Huss er bleven beskadiget: vender eder i Tankerne til de rasende Luer saa nær tilgrændsende og formedelst det, de gjemme i sig, for Staten og Rigernes almindelige Vel saa vigtige Bygninger, seer dem reddede, som Brande af Ilden: tænker eder de større Ødelæggelser, som kunde være blevne anrettede, men ved den Almægtiges Frelse ere blevne afvendte, istedet for de mindre, som ere skete: tænker eder, for saa vidt Tanken for nærvende Tid kan naae, alle de muelige gode Optrin har havt, og herefter have, al den ædle Daad det har foranlediget, de sande Borgerdyder og christelige Pligter, det har frembragt, den ædle Patriotisme, der lysede igiennem Luerne af hines for Redning ivrige Bestræbelser, saa ivrige, at nogle døde for Menneskeligheden, Fædrenelandet og Kongen, de mange frugtbare Tanker, det har kunnet opvække hos Høje og Lave, det nærmere Bekiendtskab, det har stiftet, det nøiere Baand, det har knyttet imellem Regieringen og Folket, imellem Borgere og Borgere: tænker eder alt dette, og de flere saadanne eder maaskee allerede bekiendte, og af eder allerede tænkte Omstændigheder, og finder heri Originalen til det Skilderie jeg nyeligen kom fra at giøre eder over Guds visse og herlige Frelse i Trængslerne, seer en Frelse, som satte Trængslerne saadanne Grændser, at de ikke udbredede deres Følger til det yderste muelige Maal: seer en Frelse, som formindskede de ubehagelige og bestyrede de gode Følger af en Begivenhed, der syntes at være til lutter Fordærvelse: seer en Frelse, ved hvilken Guds Eiendom blev udløst fra de ranede Luer, og de beængstede uddragne af Trængselen: seer saadan Frelse, som Herren gjorde paa Trængselens Dag, føler den i Forbindelse med Trængselen, som stor og herlig og mærkelig.

Men hvilke erer de Følelser, hvilke de Handlinger, som den gode Christen og ædle Borger ved denne og saadanne Leiligheder bør lægge for Dagen? Hører mig endnu korteligen derover. De kiende allerede, mine Christne, en Deel deraf, de have tildeels yttret dem. Jeg behøver derfor ikke længe at opholde mig ved dem, kun maae jeg udvikle dem lidt nærmere, for at stadfæste dem desmere i eders Hierter, for at lade eder føle det Hædrende deri, og lede eder til at giøre nærmere og fortsat Anvendelse af dem. Jeg indskrænker mig kun til disse tvende Ting: det er ved saadanne Leiligheder den gode Christen og ædle Borger ret levende,

ret stærkt føler Gud og Mennesket, og retfærdiggjøre begge Følelser for sit eget Hierte og sine Medmenneskers Bedømmelse ved ædle og værdige Handlinger.

575 Han føler Gud saavel i Trængslen som i Frelsen fra den. Den tænkende Christen seer Gud dagligen i Naturen, i hans Førelser med Mennesket, i hans bestyrende Foranstaltninger til Menneskehæld, og føler ham. Det tilvante Syn, de hverdags Begivenheder svækkede stundom Følelserne. Mærkelige Tildragelser, visse Revolutioner i snevrere Kreds, deres Udvikling til Glæde, til at fremme gode
580 Øiemærker, fornye, oplive og forstærke disse Følelser; og her føler den tænkende Christen mere levende, end sædvanligt, Gud som mægtig, viis og god.

Den uoplyste, af Vildfarelser og Fordomme indtagne Christen skaber sig selv og andre ved saadanne Leiligheder luttre Skrækkebilleder. Overtroen seer Varseler,
585 abner heraf Ulykker, Undergang, og udbreder allevegne Skræk, Ængstelse, Fortvivlelse ved tusinde mørke Opdigtelser. Den uædle Borger betragter dem som Virkninger af bister Hevn, som Gud udøver over Menneskenes Synder, seer i dem kun den fortørnede Retfærdigheds Slag, der af sin frygtelige Majestets Skiød udsender sine Forfærdelser, og nu er han strax færdig til at fatte Mistanke
590 om store Forbrydelser hos sine ulykkelige Medborgere, som slige Tildragelser nærmest angaae. Men den oplyste, den tænkende, den ædle Borger adspredde alle disse Skrækkebilleder, hader Overtroe, skyer hver uædel, Menneskekierlighed fornærmende Yttrelse i Ord og Gierninger, rødmer ved enhver Gud uværdig Tanke, som vil kaste mørke Skygger over hans
595 Fuldkommenheder og hans elskværdige Fadergodhed, og seer i alt, hvad der skeer, den høieste Viisdoms og Godheds Haand, der ordner og bestyrer vor hele Skiebne.

Ikke ere saadanne Tildragelser for ham en vild forstyrrende Skiebnes Værk, men
600 han betragter dem, som Viisdommens og Godhedens Værk til at udvide Sandhedens, Dydens og Lyksalighedens Rige. Den Viiseste, Bedste og Fuldkomneste, der ikke kiender til Lidenskaber, vover han ikke at tiltroe den Gruesomhed i saadanne Optrin at have til Hensigt at udøve Hevn mod sine Skabninger; men Begivenhederne være nok saa frygtelige, nok saa rædsomme, i
605 den viise Christens Øine ere de velgiørende Foranstaltninger af den algode Fader, hvoraf de herligste Følger ville fremspire til Advarsel, til Forbedring, til Yttring af virksom Drivt og gavnrig Daad og andre til godt Exempel. At Naturen virker efter sine Kræfter til Maalet, at frie, fornuftige Væseners Handlinger have deres naturlige Følger, at hine ikke ophæves, og disse ikke

forebygges, er for ham ikke Afmagt hos Naturens Herre, ikke Mangel af Viisdom og Godhed, men meget mere det modsatte. Saaledes føler han, tilbæder den Usynlige og udraaber: sandelig vor Gud er en stor Gud.)

615 Endog i saadanne Tildragelser, hvor han ingen Udvikling seer, intet Øiemærke opdager, der troer han dog er idel Orden, og Viisdom og Godhed. Ogsaa her føler han dette, som sandt: “Det, som Tanken ei kan naae, det som Øiet aldrig saae, raaber i sin Omkreds ud: stor og viis og god er Gud, Verden styres ved hans Bud.”

620

Ikke mindre føler den gode Christen Gud i den herlige Frelse af Nøden. Ligesom den Uoplyste og Uædle i Trængsler ikke erkender Naturens Virkninger, men kun seer den umiddelbar virkende Gud, som oprørde Elementerne, og lod Naturens Kræfter frit Raserie, kun for at udgyde sin Hevn
625 og Vrede over det syndige og svage Støv; saaledes seer han tvertimod i Frelsen af Nøden ofte kun Natur, kun Skiebne, kun Mennesket, og glemmer Gud: det var Lykke, hedder det, at jeg eller hiin blev reddet af denne Fare, at vi slap saavel derfra, at den havde ikke flere fordærvende Følger, det haver jeg den, eller den, eller min egen Behændighed, min Klogskab, mine Anlæg at takke for. Dette
630 hedder ret at sige i sit Hierte, min Kraft og min Haands Styrke har udrettet mig disse mægtige Gierninger; hvilket Moses kalder at ophøie sit Hierte og glemme Gud.)

Det er bespotteligt at kalde det Guds Gierning, som er Menneskets egen, f. Ex.
635 Lidelser og Ubehageligheder, som ere Følger af dets Laster og Udsvævelser, men at kalde og ære det, som Menneskets Gierning, der fornemmeligen er Guds Værk, det er at røve den Udødelige sin Ære, og skienke hans Lov til dødelige Billeder iblandt Menneskene.

640 Anderledes og værdigere føler en Christen Gud under Frelsen paa Nødens Dag. Vel overseer han ikke med Ligegyldighed eller miskiender hvad ædle Medborgeres Bestræbelser have bidraget for ham hertil, han erkender det virksomme i de anbragte Midler, skiuler ikke heller for sig selv den Ære, at han handlet som fornuftig Skabning ved Overlæg og Brug af sine Kræfter, men han
645 føler Gud, som Hovedaarsagen hertil, som den, der skienkede Menneskene visse Kræfter, ledede dem til denne Forædling i deres Sindelag, bestyrede dem Leilighed til at kunne bruge deres Evner, som den, der ved sin Bestyrelse kiedede Omstændighederne saaledes sammen, ordnede saaledes Midlerne, at de

650 Ulykkeligens Frelse, eller Formindskelse af deres Nød, deraf blev den ønskelige
Følge.

Her føler en Christen atter sin Gud, som stor og viis og god, de taknemmeligste
Følelser giennemstrømme hans Siel, og det rørte Hierte udgyder paa de
655 erkjendtlige Læber den Tak, Ophøielse og Priis, som skyldes den, der var Israels
Frelser, som besøgte og forløste sit Folk, som gjorde store Ting, ham, som er
mægtig, og hvis Barmhiertighed udbreder sig til alle Slægter. Hans Gang er
Herrens Gierninger, som nedslaaer, reiser og forløser.

660 Men jeg maae komme til den anden Hovedfølelse, som den gode Christen og
Borger viser ved saadanne Leiligheder. Han føler nemlig Mennesket, baade sig
selv og sine Medmennesker. Jo nærmere Mennesket er sig selv, jo nærmere andre
ligge ham, jo jevnligere skulde man troe han følede sig selv og andre. Men i det
daglige Liv studerer Mennesket sig sielden selv, bliver lidet bekiendt enten med
665 sin gode eller onde Side, tænker sig ikke ret selv, hvad han er, hvad han kan blive.
I det daglige Liv gaaer Mennesket ved Siden af hverandre, næsten som
fremmede, skiøndt paa den samme Vei, uden at kiendes af hinanden, uden at
yttre synderlig Deeltagelse i hinandens Kaar, Sorger eller Glæder, med mindre
Naturen, særdeles Venskab og andre Forbindelser have knyttet dem nærmere til
670 hverandre, end Mennesker til Mennesker.

Men det er saadanne usædvanlige Optrin der tit vække dem op af Døsigheden,
lære dem nærmere at kiende sig selv og andre, at føle mere sig selv og andre end
ellers i Almindelighed.

675

Hvad Dyd og Gudsfrygt, hvad sand Menneskekierlighed der besieler os, hvor
vidt vi have bragt det i Forældelse, i vor Tænkemaades Dannelse, som Christne
og gode Borgere, det kunne vi umiskiendeligst lægge for Dagen, naar saadanne
Trængseler møde, naar saadan Frelse bemærkes, enten det angaaer os selv eller
680 vore Medborgere. Tit tale vi prægtigen om Christendomspligter og Borgerdyd
ved overordentlige Tilfælde, saalænge disse ikke have Sted, tit dadle vi andres
Handlinger ved slige ualmindelige Begivenheder, men naar Tilfældet er der, at vi
selv skulle handle, selv vise os, saa erfares det, at der var ikke Sandhed i vore Ord.

685

Tit ligger meget Godt skiult hos Mennesket, mange gode Følelser, mange gode
Anlæg, megen virksom Drivt, megen ædel Tænkemaade, som ofte ikke blive

ham selv ret, og andre aldeles ikke bekiendte, uden ved saadanne Begivenheder,
690 som give Anledning til deres Yttrelse; ligesom disse samme Begivenheder vel
ogsaa vise Mennesket fra en uædel Side, fra hvilken han i det daglige Liv ikke
blev bemærket.

Det er altsaa ved saadanne Leiligheder det kan blive bekiendt for os selv og
695 andre, hvad vi ere, hvordanne vi ere, hvorledes vi tænke og føle, om vi med Ret
bære de hæderværde Navne af Christne og gode Borgere.

Her føler fremdeles den Tænkende, hvor svagt Mennesket er til at betrygge sig
imod det, der nedbryder hans Lykke, bortspredter hans Roe og Glæde, hvor
700 ustadige og usikre de jordiske Goder ere i den Afmægtiges Haand, hvor
forfængeligt det Menneske er, som af dem kan hovmode sig over andre, hvor
daarlig den er, der saa meget kan forlade sig paa det, han saalidet har i sin Magt,
kan gjøre det til den Gud, han tilbeder, til den Støtte, han hælder sig til, som dog
Ilden kan fortære og Vandene overskylle: han føler det ufornuftigt af
705 Mennesket, at gjøre saadanne Ting til Hovedformalet for sine Bestræbelser og
Ønsker, som kun er Øieblikkes Herligheder.

Derimod føler han den meget lykkeligere Christen, der samler sig Liggendefæ,
som Rust ikke fortærer, og Møl ikke opæder, der bestræber sig for den Viisdom,
710 Dyd, gode Samvittighed, Guds Venskab, som er udødelige Aanders
Lyksalighed, og har i Vente det varigere Gode, som er giemt i Himlen. Dette
føler han, og paa Ruinerne af egen eller Medborgeres Velstand udraaber han:
"hvad? Om jeg ikke troede at fryde mig ved Herrens Godhed i de Levendes
Land," eller: naaede vort Haab ikke over Livets Grændser, da vare vi de
715 ulykkeligste af alle Skabninger.

Dette føler han, og vinder derved i Taalmodighed i at bære de nærværende
Trængsler, bruger i Fremtiden det jordiske Gode des vaersommere, attraaer det
ikke mere, som det høieste Gode, og fordobler sin Iver for saadanne Idrætter,
720 der berede ham til en salig Udødelighed.

Den gode Christen og Borger seer sine Medborgere i saadanne Trængsler, og
føler enhver, fremmed eller bekiendt, som sit Medmenneske, som Broder,
hverandre, som fælleds Børn af den samme Fader, tager Deel i hans Nød, som
725 sin egen, røres til Veemod og Medlidenhed over hans Uheld, som en Broders,
yder ham broderlig Hielp i Elendighedens Øiebliske, indgyder ham ei alene tom

Trøst, men søger og i Gierningen at formindske hans Nød, gjøre Byrderne
derunder saa lette og Følgerne deraf saa taalelige, som er ham mueligt. Han seer
730 sin ulykkelige Broder frelst, hans Tab oprettet, eller hans Nød formindsket, og
føler sit Hierte udvidet af en Glæde, der vidner om den ædle Medborger.

Han seer hist sin ædle Medborger ile ham selv til Hielp paa Nødens Dag med
yderste Anstrængelse af sine Kræfter, med Opofrelse af sit Helbred, med Fare
735 for Tabet af sit Liv, han føler ham som sin Ven, føler sig hensat i nærmere
Forbindelse med ham ved Kierlighed, Fortroelighed, Hengivenhed. Med
Erkiendtligheds og Berømmelses Minde hædrer han sin Vens Iver for hans Vel.

Saaledes føler den gode Christen og Borger Mennesket, baade sig selv og andre,
740 bliver bekiendt med sig selv, og føler sit Værd, bekiendt med andre, og føler
Menneskets Værd i det selskabelige Liv, knytter nøiere Selskabets Baand, og
lægger Grund til kommende Dages Held.

Med disse Følelser, hensætter jeg eder nu, Christne og Medborgere! I den
745 sørgerlige Tildragelse, for hvilken denne Dag og dens Andagt var helliget,
Tildragelsen af den ulykkelige Ilsvaade, som fortærede Kongeboligen, og satte
det elskte Kongehuus i Nød og Trængsel. Ere hine Følelser de, vi med Rette
fordre af den oplyste fromme Christen og gode Borger ved Trængsler, som
overgaae vore almindelige Medmennesker og Medborgere, hvor meget mere
750 maae vi ikke fordre dem ved denne Leilighed. Her er vel Mennesket, som vi
maae føle, men her er mere end det almindelige Menneske, her er Faderen,
Velgiøreren, mere end den almindelige Velgiører, den, der ved sin vise og milde
Regiering har saa megen Indflydelse paa fødte og ufødte Slægters Lyksalighed.

Tænke vi os ind i den Trængsel, vi tale om, tænke vi os de Personer, der vare
755 stædede deri, den Beængstelse, foruden Tabet, de have udstaaet, forbinde vi
hermed den herlige Frelse, som viiste sig under Trængslen, saa maae vel alt dette
i en særdeles høi Grad vække vore Følelser, Følelser, som Christeligt Sindelag og
sand Borgerdyd maae indgyde. Vel var ingen af os Øievidner til denne
760 rædsomme Scene, vore Følelser skulde ellers være blevne stærkere stemte. Men
Indbildningskraften maler for vore Tanker det, Øiet ikke saa, og den kan
indgyde os en Deel af de Følelser, som Øievidnerne havde – havde vist nok
fuldkomnere, havde stærkere.

765 Vi tænke os hiint pragtfulde Slot, Kongeslægtsens hidtil rolige Bolig, vi see end

Ild, en majestetisk rædsom Ild opflamme fra den, over den, vi høre rædsom
Bragen ved Fald af kollossalske Bygninger, Vi tænke os Luer og Ildregn i vidt
770 udstrakt Kreds at true hvert Borgerhuus, den hele Kongestad med Ødelæggelse,
vi see en Vrimmel af Mennesker, høre en Bulder af Heste og Vogne, en frygtelig
Lyd af Hysten af Raab, af Opmuntringsstemmet til virksom Iver for mueligt
Redning: men hvem øine vi hist at udvandre fra faldefærdig Bolig?

Den elskte Kongeslægt, ikke uvis, som forladte Flygtninger, hvilken Bolig først
775 skulde være dens Tilflugt, - den elskte Kongefamilie staaer hvert Borgerhuus
tilrede – ej frygtende for Usikkerhed i ethvert Huus, som ej er et omringet
Christiansborg, - trygt boer den ubevogtet under hver troe dansk Undersaats
Værn - ikke bekymret over at drage ind i en mindre prægtig, trangere Bolig –
som Mennesker følede de, ej at trænge til større Rum, end andre, - men kun
780 bekymret for Borgeres Liv og Ejendomme.

Lader os tænke os nærværende, hvad vilde vi have følet og gjort? Bævet for
Kongehuuset, ladet Veemods Taarer rinde, beklaget Tabet, ynket de Ulykkelige,
ilet til virksom Hielp; hvad værdigere? Saa følede, saa handlede de Nærværende.
785 Rygtet derom, Forestillingen deraf meddeelde ufeilbarligen hver retskaffen
Borger, hvert fra sin ædle Bestemmelse ikke ganske udartet Menneske samme
Følelser. Saaledes følede vi strax; med fornyede Følelser tænke vi os endnu i Dag
Trængselen.

790 Men hvem overgik denne Trængsel? Ulykkelige Medborgere alene? Nei, selv
Landets Fader, vor ælde gode Konge, den første iblandt Borgerne,
Kongesønnen, vort hele Kongehuus var bestedt i disse Trængseler. Jo større vor
Kierlighed er til dem, desto mere føle vi deres Kummer. Og hvo fortiener
Kierlighed, naar ikke den Konge, der anseer sand Oplysning i Religionen og
795 Sædelæren for det kraftigste Middel til at fremme saavel den offentlige, som hver
enkelt Mands muelige Lyksalighed) og derfor søgde ved alle Leiligheder at
udbrede Oplysning, ikke frygter for grundet Misfornøielse hos Folket, og
derfor fremmede og fredede Tænke- og Trykkefrihed, ikke nægter Statens
Borgere den dem som Mennesker og Medlemmer af det borgerlige Selskab
800 tilkommende Rettigheder, og derfor gav Bondefrihed, fremskyndede
Negerfrihed, den Konge, der har gjort sig saa fortient af os ved sit i saa mange
Henseender velgiørende Forhold til os, som hævdede Vindskibelighed, Velstand
og Fred?

Hvor fortæner at elskes, naar ikke den siældne kongelige Yngling, hvis Indretninger give Haab om viis Regiering, Thronfølgeren vor dyrebare Kronprinds. Hvo fortæner at elskes, naar ikke vor værdige Kongefamilie, der udmærker sig ved Mildhed imod Undersaatter, som fælleds Medborgere under
810 samme lykkelige Regiering, der sætter sin Ære i at elske og øve borgerlige Dyder?

Og for saadanne Personer skulde vi ikke føle, naar de stedes i Trængsler? Jo vi føle mere, end vi kunne tale, Ordene døde paa vore Læber. Vi føle Æmhed og
815 Kierlighed for disse Dyrebare, men vi tilbede den Uendeliges Viisdom og Godhed, som fremlyser baade af Trængslen og Frelsen. Vi erfarede de kongelige Personers Redning, vi glædedes, vi hædrede Mindet af hver retskaffen Borger, som bidrog hertil, vi ilede at yde den usynlige Beskytter vor Tak og Ophøielse og vi yde den atter i Dag. Vi prise den Godhed, som styrede alting derhen, at
820 Følgerne bleve mindre udbredte, mindre rædsomme, end de ellers kunde formodes, tilbedende erkiende vi, at denne skrækkelige Scene selv var et vigtigt et veldædigt Led i den store Tingenes Kiede, som den Algode holder i sin alvise og almægtige Haand til at befordre store og velgiørende Øiemærker.

825 Vi vide, hvorledes Kongen, hvorledes Kongesønnen følede Gud, følede deres Borgere ved denne Leilighed. Budet om denne Dags Bestemmelse) viser, at deres Følelser ikke saa meget er Veemod og Sorg, som tilbedende Glæde over en almægtig Guds Beskiærmelse, viser, at de føle Religionens Trøst. Hiin kongelige Bekiendtgørelse) vidne om, at de føle Folkets Kierlighed, Hengivenhed og dets
830 alle Farer foragtede Troskab. Skulde det ikke glæde os, at Regieringen af umiskendelige Prøver har fundet sit Folk saadant, som det virkeligen er? Men skulde vi og ikke heraf føle vor Regiering, som mild og faderlig, som den, der erkiender, hædrer og lønner Borgerdyder?

835 Det er Ære, at Udlændere kunne sige det, og fremmede Digttere besynge det. Men vi have selv erfaret det, ved denne Leilighed ere vi bestyrkede i vor Erfaring, og føle det med Glæde. Har denne Tildragelse gjort Regieringen nærmere bekiendt med Folket, saa har den og gjort Folket nærmere bekiendt med Regieringen. Har den kunnet stoppe Munden paa hver Bagvasker, som vilde
840 tænke at gjøre Regieringen mistroisk mod Folket, saa kan den og have aabnet Øinene paa Folket at see Regieringens Mildhed, og Tillid og Æmhed for det. Og havde Kongeborgets Flamme og Ruiner end ingen andre gode Følger havt, hvormeget er dog den ene værd til at fremme Fornøielse og Roe og Tilfredshed

845 og Lyksalighed i de danske Stater.

Men nok er det ikke at vi føle, vi maae og handle. Jeg skulde maaskee ved ingen bedre Leilighed, end denne, gjøre mine Medborgere nidkiere for de Pligter, ved hvis stadige Udøvelse vi kunne vise os at handle som gode Borgere. Borgerfrihed har længe været Tonen i Samtaler og Skivter. Selv de viede Talestole have givet 850 Gienlyd deraf, som at Friheden var forjaget, eller at man jagede efter en Frihed, som ikke kunde og ei burde naaes. Her fristedes vi aldrig til at tale derom, fordi kiendte ingen Berøvelse af værdig Frihed, og mistænkde ingen for Hang til den uværdige. Frihed bestaaer ikke i Uafhængighed eller Unddragelse fra Lydighed 855 imod Regieringen og dens Bud, thi denne Lydighed er just Grundstøtten for den borgerlige Frihed.

Lydighed er derfor en vigtig Pligt, vi skyldte en Regiering, som vores, for hvis Ønsker og Bestræbelser, efter kongelige Ord,) Hovedgienstanden er 860 Fædrenelandets og Borgernes mueligste Held. Uden Lydighed kan saa velgiørende et Øiemærke ikke opnaaes.

Ere vi ved saadanne Regieringens velgiørende Bestræbelser Europas lykkeligste Folk, saa maa det og være fos os en saare vigtig Pligt at skiønne paa vor Lykke, 865 med Taknemmelighed at erkiende Guds Godhed, der lader os leve under saadan Regiering, ikke ved uforstandig Misfornøielse at fortørne Himmelen eller fornærme Regieringen. Nævner en Stat, i hvilken I hellere ville være Borgere end i den danske, i hvilken I kunne nyde Livet gladere, have mere Frihed, mere Sikkerhed: jeg kiender ingen, i hvilken jeg hellere vilde være Religions= og 870 Folkelærer. Ingen Stat kan misundes af os, men vores vel af mange. Ja, Borgere! Det blev vor heldige Lod, at styres med Orden, at styrkes ved Fred.

Takkede hiin Philosoph Guderne, at han var fød Græker, saa have vi Aarsag at være fornøiede med, at vi ere fødte Danske. Jeg smigrer ikke, for hvem skulde jeg 875 smigre? Jeg taler det, mit Hierte føler at være sandt. Tiden fattes mig kun til at sige alt, hvad mit Hierte føler. Kun dette igientager jeg endnu, vi maa skiønne derpaa, vi maa være saadan Regiering hengivne. Kan man ikke saa stort fortænke et mishandlet Folk, at det vil hævne sig, saa maa man meget fortænke et vel styret Folk, at det ikke er skiønsomt.

880

Nei, saadant er det danske Folk ikke. Vi ere stolte deraf, at være Exempel derpaa. Ofte forhen, ogsaa ved denne, skiøndt sørgelige Leilighed vare vi det.

885 At bidrage alt mueligt til Regieringens Glæde og velgiørende Øiemærkes
Fremme, er en Handling, hvoraf vi vise os at være gode og skønsomme Borgere.
Den Velvillighed og Drivt med hvilken alle kappedes om at bringe Regieringen
et Offer ved frivilligt Bidrag, bærer Vidnesbyrd om vor skønsom Hengivenhed
890 for den. Ogsaa vi, ædle Medborgere! Gave vort Bidrag, ikke først tilskyndede ved
andres Exempler, Tanken var der, førend andre opvakde den – gave, ikke først
paamindede og opmuntrede dertil. De troe Borgere behøve ikke Paamindelser,
for at føle, hvad Fædrelandets Tarv og Hæder venter af dem ved saadanne
Leiligheder.

895 Vi ofrede paa Fædrelandes Alter, ikke af vor Overflod, den have Faa iblandt os,
vi gave efter Evne: ej den mere Formuendes større Gave skal skiule over den
undseelige Ringeres liden med velmeente Skerv. Vi bidroge til Kongeborgets
Opbyggelse: var dette ikke værdigt? Kræver ikke Fædrelandets Hæder,
Værdighedens Beskaffenhed noget mere i Pragt og Beqvemmelighed ved
900 Fyrsternes, end ved almindelige Borgeres Boelig? Skulde vort Bidrag efter
Regieringens Bestemmelse ogsaa tildeels vorde anvendt til Flaadens Udrustning,
for at haandhæve den ønskelige Fred? Hvor almeennyttigt var det da! Tør vi
ikke vente Guds Velbehag deri, Regieringens Bifald, og Deel med andre
Medborgere i lige Hæder?

905
Saaledes bør vi da føle, saaledes bør vi handle, saaledes have vi følet, saaledet have
vi handlet. Lader os blive ved, vore Følelser være ikke som den blussende
Spaaneild, der i en Hast opflammes, men ligesaa hastig udslukkes, de være
stadige Virkninger af Overlæg og Villiens sande Rørelse, og ikke et blot Værk af
910 Sandserne, satte i Oprør ved en paafaldende, stærk rørende Tildragelse! Lader os
blive vore Følelser troe, og vise deres Sandhed af et fortsat dydigt Forhold, som
er gode Christne og ædle Borgere værdigt; saa vende vi os med des oprigtigere
Hierter til den Andagt og Tilbedelse, for hvilken Kongens følende Hierte bød
denne Dag at være helliget. Lader os da tilbede og ophøie den Alvise som styrer
915 Livets Skiebner til de bedste Øiemærker, takke den Algode, som formindkser de
Ubehageligheder, der blande vort Liv, og afvender fra os de større Ulykker som
ellers kunne ramme os, og paakalde Alfaderen om sin Beskiermelse over
Regieringen, Fædrelandet og hver Borger indtil Dagenes Ende.

920 -Lader os fortsætte og beslutte vor Andagt med den ved den Leilighed
forordnede Bøn. Alle Hierter føle, alle Munde bede med mig:

Herre vor Gud og Fader! Stedse har din almægtige Haand o.s.v.

925

Kilde

Manuskript taget fra Prædiken over Esa. 43, 1-3 paa den forordnede Andagts- og Bededag i Anledning af den ulykkelige Ildsvåde som fortærede Kongeboligen Christiansborg; holden til Høimesse i Marieboe Kirke Midfaste Søndag, Kiøbenhavn: Trykt hos Paul Hermand Höecke efter aftale med udgiveren.

930

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Midfaste, Prædiken, Prædikener fra 1700-tallet

URI

935

<https://www.dansketaler.dk/tale/jorgen-staunings-praediken-midfaste-sondag>

940

945

950

955

960